

Alicja Nahajowska

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

ZRÓŻNICOWANIE CZYNNIKÓW DETERMINUJĄCYCH DECYZJE MIGRACYJNE MŁODZIEŻY ZE WZGLĘDU NA MIEJSCE ZAMIESZKANIA W UKŁADZIE MIASTO – WIEŚ NA PRZYKŁADZIE WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO

Streszczenie

Decyzje migracyjne młodzieży podyktowane są wieloma czynnikami, które w najprostszym sposobie można podzielić na te o charakterze ekonomicznym i nieekonomicznym. Jednak motywy migracji młodych ludzi zróżnicowane są także ze względu na ich miejsce zamieszkania. Innymi przesłankami kieruje się młodzież pochodząca z obszarów peryferyjnych, a innymi młodzież mieszkająca w dużych miastach czy centrach regionalnych. W niniejszej pracy zaprezentowano zróżnicowanie determinant decyzji migracyjnych młodych ludzi z województwa dolnośląskiego ze szczególnym uwzględnieniem ich miejsca zamieszkania w układzie miasto-wieś. W wyniku badań ustalono, że głównymi czynnikami determinującymi opuszczanie przez młodzież obszarów pochodzenia są czynniki ekonomiczne. Podkreślić jednak należy, iż w odniesieniu do młodzieży zamieszkującej obszary wiejskie w większym stopniu działają czynniki wypychające z miejsc obecnego zamieszkania, a zwłaszcza brak możliwości zatrudnienia. Z kolei na młodzież zamieszkującą obszary miejskie silniej oddziałują czynniki przyciągające do nowych miejsc, przejawiające się chociażby w możliwości rozwoju osobistego czy zawodowego.

Słowa kluczowe: migracje, młodzież, ekonomiczne i nieekonomiczne determinanty migracji

Wstęp

Region dolnośląski to zróżnicowana przestrzeń obejmująca miejscowości i obszary o różnym statusie, strukturze funkcjonalnej, poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego i możliwościach rozwojowych. Widoczna jest wyraźna dominacja metropolii wrocławskiej, o czym decyduje duża koncentracja majątku produkcyjnego i usługowego oraz regionalnych funkcji zarządczych, naukowo-badawczych i informacyjnych, a także potencjału ludnościowego. Czynnikiem, które w znacznej mierze ograniczają spójność terytorialną województwa są m.in. zbyt duże dysproporcje w jakości życia mieszkańców regionu, w tym w dostępie do zatrudnienia (poziomie bezrobocia), usług oświatowych, zdrowotnych, kulturalnych, a także infrastrukturalnych warunków bytowych.

W świetle istniejących dysproporcji rozwojowych i znacznego, zwłaszcza na obszarach peryferyjnych bezrobocia, a jednocześnie wobec znacznych aspiracji młodzieży, nieuniknione stają się jej wyjazdy edukacyjne z obsza-

rów mało rozwiniętych do dużych miast. Po zakończeniu kształcenia młodzi ludzie rzadko wracają do rodzinnych miejscowości, ponieważ wiele studiowanych kierunków daje im zawody, w których trudno znaleźć pracę na obszarach peryferyjnych czy nawet średnio rozwiniętych, z których pochodzą. Niedobór pracy, zwłaszcza wymagającej wysokich kwalifikacji i jednocześnie dającej możliwości rozwoju prowadzi do bezrobocia, frustracji i powoduje, że młodzież szuka swych szans w dużych aglomeracjach, bądź – zwłaszcza po akcesji Polski do UE - za granicą.

Ustalenie uwarunkowań decydujących o migracji bądź pozostaniu w miejscu zamieszkania wydaje się być istotne za względu na fakt, iż od obecności i aktywności młodych ludzi zależeć będzie poziom życia w lokalnych społecznościach. Celem niniejszego opracowania jest prezentacja czynników determinujących decyzje migracyjne młodych ludzi z obszaru województwa dolnośląskiego z uwzględnieniem ich miejsca zamieszkania w układzie miasto – wieś. Jak również przedstawienie warunków, których spełnienie (w opinii badanej młodzieży) może spowodować, że młodzi ludzie nie będą masowo opuszczać miejsc pochodzenia. Należy zaznaczyć, iż w niniejszym opracowaniu przedstawiono jedynie część wyników badań, które autorka zrealizowała w ramach przygotowywanej rozprawy doktorskiej.

Materiał i metody badań

Do zebrania materiału empirycznego została zastosowana ilościowa metoda pozyskiwania danych. Wybrano technikę sondażu ankietowego, ponieważ wydaje się ona najbardziej adekwatna do badania podejmowanej problematyki. Dobór próby miał charakter celowy. Badaniu empirycznemu poddano maturzystów szkół ogólnokształcących, szkół ulokowanych w wybranych powiatach województwa dolnośląskiego. Wydaje się to zasadne z tego względu, że właśnie po maturze zapadają najbardziej istotne decyzje dotyczące miejsca i rodzaju dalszej aktywności edukacyjnej lub/i pracowniczey, zaś podjęte wtedy kierunki migracji prowadzą do stałych przemieszczeń.

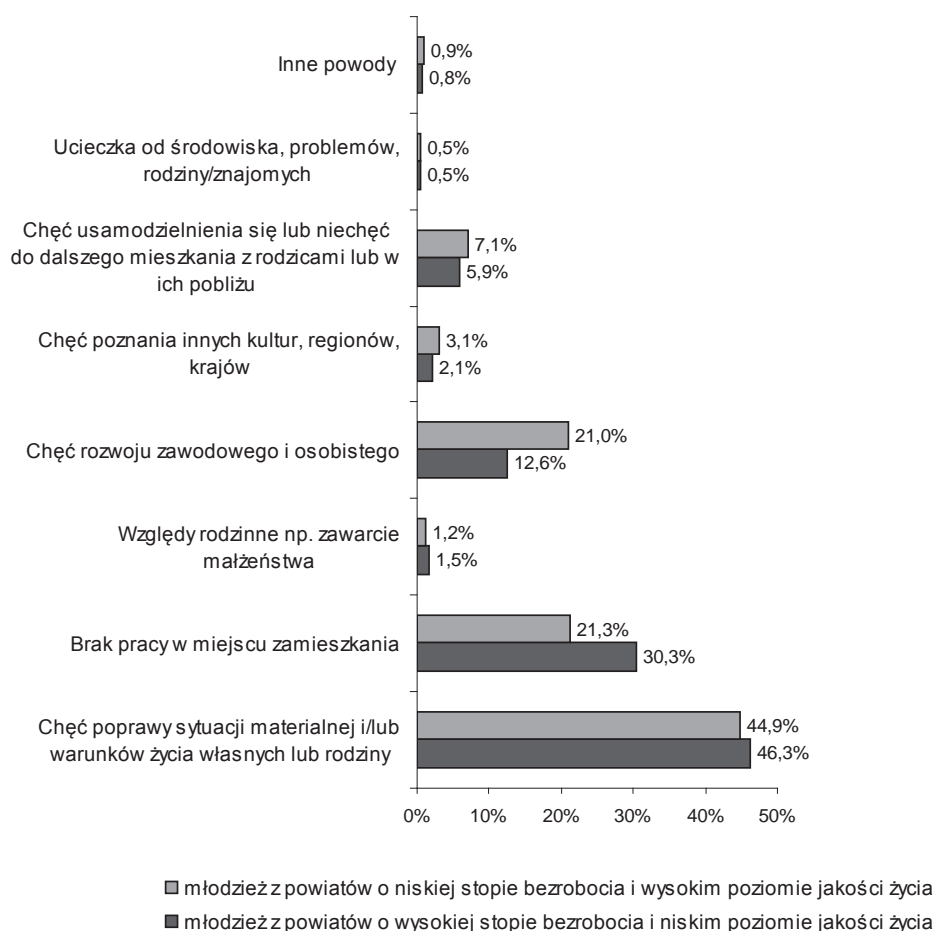
Na obszar badań wybrano województwo dolnośląskie, ponieważ charakteryzuje się ono istotnymi dysproporcjami w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego pomiędzy jego centrum a większością pozostałego obszaru. Ważne wydaje się również strategiczne położenie geograficzne województwa, umożliwiające łatwy dostęp do atrakcyjnych europejskich miast, co sprzyja decyzjom migracyjnym. Sondaż ankietowy przeprowadzono na próbach kontrastowych, co polegało na pobraniu prób z grup różniących się z punktu widzenia pewnej istotnej dla badania zmiennej. Kluczowym kryterium doboru próby stała się stopa bezrobocia w poszczególnych powiatach województwa dolnośląskiego. W rezultacie na podstawie dostępnych danych statystycznych wybrano trzy powiaty charakteryzujące się najniższą stopą bezrobocia w województwie dolnośląskim oraz dla kontrastu trzy posiadające jego najwyższe wartości. Wyboru dokonano na podstawie dostępnych danych statystycznych na koniec 2011 roku. Do pierwszej grupy zakwalifikowały się dwa miasta tworzące zarazem powiaty, tj. m. Wrocław (stopa bezrobocia 5,5%) i m. Jelenia Góra (stopa bezrobocia 10,9%) oraz powiat lubiński (stopa bezrobocia 9,7%), natomiast drugą grupę tworzą następują-

ce powiaty: lwówecki (stopa bezrobocia 24,7%), kłodzki (stopa bezrobocia 24,7%) i górowski (stopa bezrobocia 26,6%) [GUS 2012]. Badania zrealizowano w następujących ośrodkach: Jelenia Góra, Wrocław, Lubin, Kudowa Zdrój, Bystrzyca Kłodzka, Kłodzko, Lwówek Śląski, Gryfów Śląski, Rakowice Wielkie, Lubomierz.

Badania ankietowe przeprowadzono łącznie w 17 szkołach, obejmując 815 maturzystów. Sondaż ankietowy wykonano w marcu i kwietniu 2012 roku.

Wyniki badań

W toku badań możliwe stało się określenie głównych motywów definitywnego opuszczania rodzinnych stron przez młodych ludzi (rys. 1). Respondenci poproszeni zostali o wybranie jednej, najważniejszej ich zdaniem przyczyny podejmowania migracji stałych przez młodzież, spośród następujących: „Chęć poprawy sytuacji materialnej i/lub warunków życia własnych lub rodziny”, „Brak pracy w miejscu zamieszkania”, „Względy rodzinne np. zawarcie małżeństwa”, „Chęć rozwoju zawodowego i osobistego”, „Chęć poznania innych kultur, regionów, krajów”, „Chęć usamodzielnienia się lub niechęć do dalszego mieszkania z rodzicami lub w ich pobliżu”, „Ucieczka od środowiska, problemów, rodziny/znajomych”, „Inne powody”.

Rysunek 1. Główne powody definitywnego opuszczania przez młodych ludzi rodzinnych stron w opinii badanej młodzieży

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań

W opinii badanych najistotniejszym czynnikiem skłaniającym młodzież do migracji jest *chęć poprawy sytuacji materialnej i/lub warunków życia własnych lub rodziny* – ten wariant odpowiedzi wskazało 44,9% ankietowanych zamieszkujących powiaty o niskiej stopie bezrobocia oraz 46,3% badanych z powiatów o wysokiej stopie bezrobocia.

Kolejnym, często wskazywanym uwarunkowaniem prowadzącym do migracji młodych ludzi, jest ich zdaniem *brak pracy w miejscu zamieszkania* – ku temu czynnikowi znacznie częściej skłaniały się osoby zamieszkujące powiaty cechujące się wysokim bezrobociem (30,3%) niż respondenci z powiatów, w których stopa bezrobocia była najmniejsza w województwie (21,3%), niemniej wariant ten wskazywany był stosunkowo często. Zatem brak pracy w opinii ankietowanych zasadniczo sprzyjał podejmowaniu migracji.

Natomiast *chęć rozwoju zawodowego i osobistego*, jako przyczynę definitywnych migracji młodzieży częściej wskazywały osoby zamieszkujące powiaty o niskiej stopie bezrobocia (21,0%) niż młodzież pochodząca z powiatów o wysokim bezrobociu (12,6%).

Pozaekonomiczne czynniki definitywnych migracji młodzieży, do których należą: *chęć usamodzielnienia się/niechęć do dalszego mieszkania z rodzicami lub w ich pobliżu czy chęć poznania innych kultur, regionów, krajów*, a także *względy rodzinne czy ucieczka od środowiska, problemów, rodziny czy znajomych*, respondenci wybierali już znacznie rzadziej.

Czynniki warunkujące decyzje migracyjne analizować można także w przekroju *push i pull*. Warto zauważyć, że przyciągające czynniki migracji, takie jak: *chęć rozwoju zawodowego i osobistego, chęć usamodzielnienia się lub niechęć do dalszego mieszkania z rodzicami lub w ich pobliżu czy chęć poznania innych kultur, regionów krajów* silniej oddziaływały na respondentów zamieszkujących obszary cechujące się stosunkowo niską stopą bezrobocia. Natomiast ankietowani z powiatów o trudnej sytuacji na lokalnych rynkach pracy częściej wskazywali czynniki wypychające, do których należą: *brak pracy w miejscu zamieszkania oraz chęć poprawy sytuacji materialnej i/lub warunków życia własnych lub rodziny*.

Istotne zróżnicowanie we wskazywanych powodach migracji młodzieży zauważyć można w kontekście obecnego miejsca zamieszkania respondentów w układzie miasto – wieś (tab. 1).

Wśród respondentów pochodzących z grupy powiatów o niskiej stopie bezrobocia niemal połowa (49,0%) młodzieży zamieszkującej miasta jako główną determinantę migracji młodych ludzi wskazała *chęć poprawy sytuacji materialnej i/lub warunków życia własnych lub rodziny*. Ten wariant, choć już nie tak często, wskazała również największa część (35,3%) młodzieży zamieszkującej wsie z tej grupy powiatów. Na tak kształtujący się rozkład odpowiedzi wpływał prawdopodobnie fakt, że mimo iż na wsi ciężko jest o pracę (w szczególności jeśli chodzi o różnorodność dostępnych ofert), to pod pewnymi względami żyje się tam stosunkowo łatwiej, a sytuacja materialna rodzin w większym stopniu podyktowana jest posiadaniem majątkiem aniżeli zajmowanym stanowiskiem. Z kolei znaczna część młodzieży zamieszkującej obszary wiejskie (34,4%) wskazała na *brak pracy w miejscu zamieszkania*, podczas gdy ten wariant wybrało tylko 16,4% ankietowanych, zamieszkujących miasta tej grupy powiatów. Zróżnicowanie to wydaje się być logiczne, gdyż to właśnie na obszarach wiejskich pracy jest najmniej, a młodzież chcą-

ca znaleźć zatrudnienie musi przemieszczać się w kierunku większych miast. *Chęć rozwoju osobistego i zawodowego* jako determinantę migracji częściej sygnalizowały osoby pochodzące z miast (22,1%) niż zamieszkujące wsie (19,3%). Można zatem sądzić, że dla osób z dużych aglomeracji miejskich migracje rzadziej są sposobem na rozwiązanie problemu związanego z brakiem miejsc pracy (których w miastach jest po prostu więcej aniżeli na wsi), a częściej możliwością rozwoju. Tak kształtujące się wyniki badań wydają się być zrozumiałe również z tego względu, że w pierwszej kolejności zaspokajane są potrzeby niższego rzędu, w tym te związane z posiadaniem zatrudnienia (o co znacznie prościej w dużych miastach), a dopiero później te polegające na samorealizacji.

Tabela 1. Główne determinanty migracji młodzieży w opinii respondentów z uwzględnieniem ich obecnego miejsca zamieszkania w układzie miasto - wieś

Determinanty migracji młodzieży	Młodzież z powiatów o niskiej stopie bezrobocia i wysokim poziomie jakości życia		Młodzież z powiatów o wysokiej stopie bezrobocia i niskim poziomie jakości życia	
	wieś	miasto	wieś	miasto
<i>Chęć poprawy sytuacji materialnej i/lub warunków życia własnych lub rodziny</i>	35,3%	49,0%	43,6%	48,2%
<i>Brak pracy w miejscu zamieszkania</i>	34,5%	16,4%	30,7%	30,1%
<i>Względy rodzinne np. zawarcie małżeństwa</i>	0,8%	1,3%	1,8%	1,3%
<i>Chęć rozwoju zawodowego i osobistego</i>	19,3%	22,1%	14,7%	11,1%
<i>Chęć poznania innych kultur, regionów, krajów</i>	1,7%	3,7%	3,1%	1,3%
<i>Chęć usamodzielnienia się lub niechęć do dalszego mieszkania z rodzicami lub w ich pobliżu</i>	7,6%	7,0%	4,3%	7,1%
<i>Ucieczka od środowiska, problemów, rodziny/znajomych</i>	0,8%	0,3%	1,2%	0,0%
<i>Inne powody</i>	0,0%	0,0%	0,6%	0,9%
<i>Razem</i>	100%	100%	100%	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań

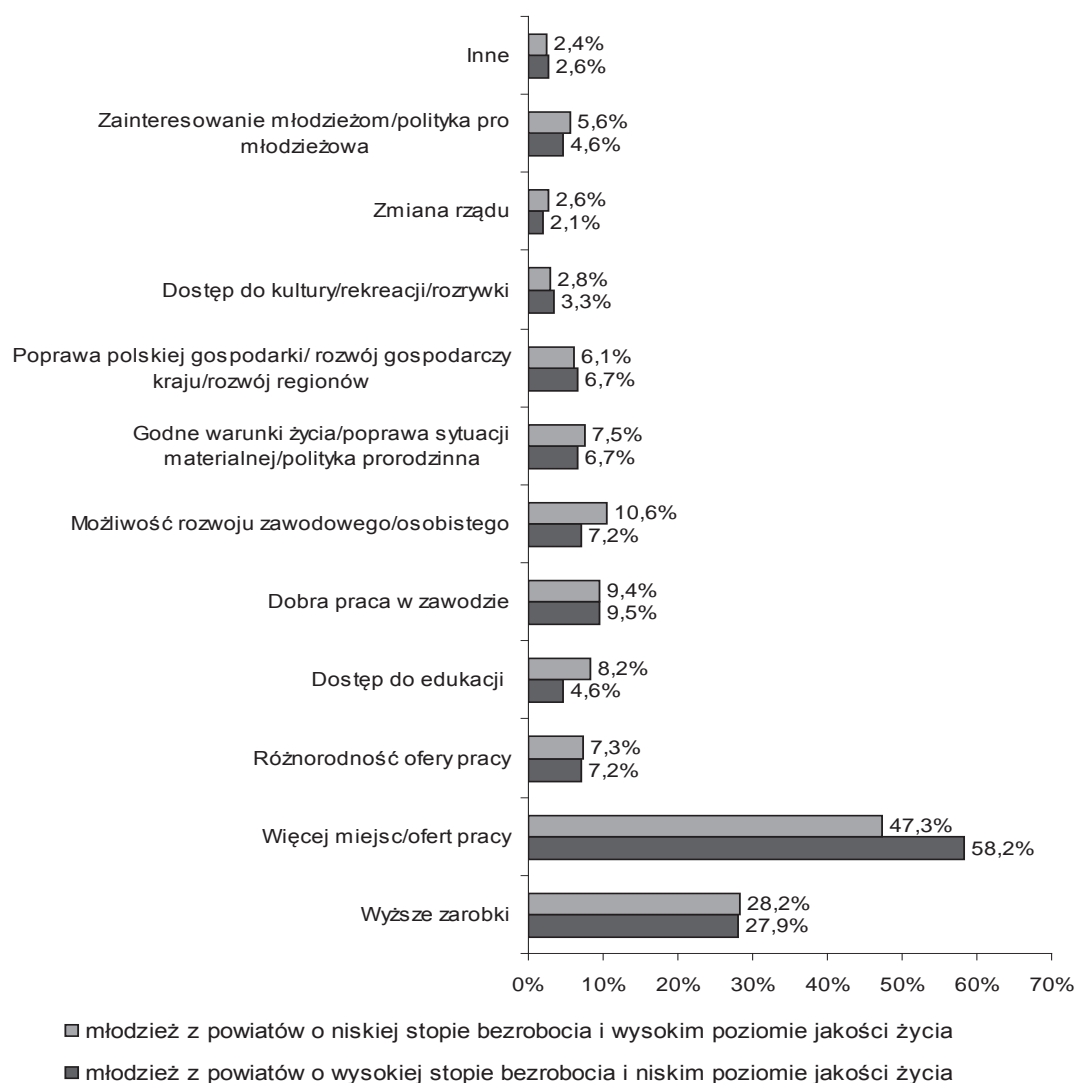
Wśród respondentów z powiatów o wysokim bezrobociu największe zróżnicowanie, ze względu na miejsce zamieszkania, widoczne było w przypadku determinanty jaką jest *chęć poprawy sytuacji materialnej i/lub warunków życia własnych lub rodziny*. Odpowiedź tę częściej wybierały osoby mieszkające w miastach (48,2%) aniżeli na wsi (43,6%). Kolejna pod względem częstotliwości wskazań determinanta, to *brak pracy w miejscu zamieszkania*. Na taki powód migracji definitywnych młodzieży wskazał niemal identyczny odsetek respondentów pochodzących z miasta (30,1%) i ze wsi (30,7%). Osoby zamieszkujące wsie w porównaniu z tymi z miast trochę częściej jako

powód migracji stałych wskazywały *chęć rozwoju osobistego i zawodowego*, co oznaczać może, że to właśnie w samorozwoju upatrują szansę na poprawę własnej sytuacji na rynku pracy, a w konsekwencji również warunków życia.

Badanych poproszono również o podanie najistotniejszych ich zdaniem czynników, które mogłyby sprawić, że młodzież nie opuszczałaby na stałe dotychczasowych miejsc zamieszkania. Pytanie to miało charakter otwarty, co oznacza, że respondenci mogli samodzielnie formułować odpowiedzi, podając dowolną liczbę istotnych według nich czynników. Jednak ze względu na fakt, iż wiele z nich choć wyrażonych różnymi zwrotami miało zbliżony sens pogrupowano je w najczęściej pojawiające się typy odpowiedzi (rys. 2). Największy odsetek maturzystów jest zdania, że młodzi ludzie byliby skłonni pozostać w miejscu obecnego zamieszkania, gdyby zaoferowano im *więcej miejsc/ofert pracy* (58,2% ankietowanych pochodzących z powiatów o niskiej stopie bezrobocia oraz 47,3% badanych z powiatów o wysokim bezrobociu). Dostępność pracy jest istotniejsza dla ankietowanych niż możliwość osiągnięcia *wyższych zarobków*, gdyż ten czynnik, jako warunkujący pozostanie młodzieży w miejscach dotychczasowego zamieszkania, badani wymieniali już znacznie rzadziej (28,2% badanych pochodzących z powiatów o stosunkowo niskim poziomie bezrobocia oraz 27,9% maturzystów z powiatów o wysokim bezrobociu). Potwierdza to formułowany już wniosek, że sytuacja na lokalnych rynkach pracy jest istotnym czynnikiem determinującym decyzje migracyjne młodzieży, a spełnienie odpowiednich warunków ekonomicznych może spowodować, iż młodzież zamieszkująca województwo dolnośląskie nie będzie podejmować migracji na tak dużą skalę.

Wymieniane w dalszej kolejności czynniki mogące zdaniem badanych wyhamować migracje młodzieży są również związane z rynkiem pracy, wymieniono wśród nich: *dobrą pracę w zawodzie, możliwość rozwoju zawodowego/osobistego, różnorodność dostępnych ofert pracy, godne warunki życia, poprawę sytuacji materialnej*. Dla młodych ludzi ważne jest również to, by poprawie uległa kondycja polskiej gospodarki, a w miejscach ich obecnego zamieszkania nastąpił rozwój gospodarczy.

Respondenci zwracali także uwagę na problem braku zainteresowania młodzieżą, wskazując na potrzebę rozwoju polityki pro młodzieżowej. Jeśli na obszarach ich dotychczasowego zamieszkania spotkaliby się z większym zrozumieniem, chociażby ze strony jednostek samorządu terytorialnego czy jednostek edukacyjnych, zaoferowano by im pomoc w znalezieniu zatrudnienia, zachęcono i umożliwiono podejmowanie oraz rozwój własnych inicjatyw, migracje nie stanowiłyby tak dominującego sposobu rozwiązania problemów, z którymi muszą się zmierzyć.

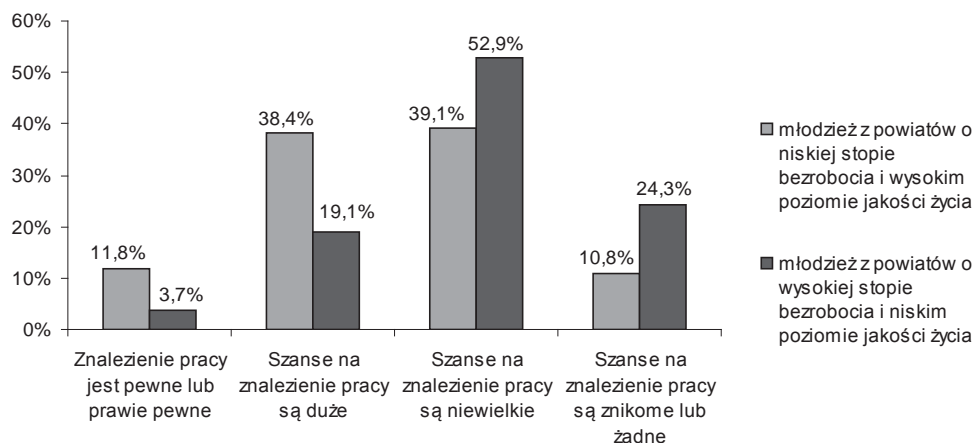
Rysunek 2. Czynniki mogące powstrzymać migracje młodzieży w opinii respondentów
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań

W odpowiedziach badanych, dotyczących powodów opuszczania rodzinnych stron pojawiły się też inne czynniki, takie jak: *dostęp do kultury, rekreacji i rozrywki, zmiana rządu* ale także łatwiejszy dostęp do edukacji, który częściej podkreślali młodzi zamieszkujący powiaty o niskim poziomie bezrobocia niż ci z obszarów, na których sytuacja na lokalnych rynkach pracy jest trudna (odpowiednio 8,2% i 4,6% respondentów).

Podsumowując omawiane zagadnienie stwierdzić należy, że dla młodych ludzi najistotniejszą kwestią jest gwarancja stabilności pod względem zatrudnieniowym, a dopiero w dalszej kolejności pod uwagę brane są czynniki o charakterze pozaekonomicznym. Dlatego tak ważne jest, by młodzież kończąca szkoły średnie miała poczucie, że warunki ekonomiczne w miejscach jej pochodzenia zapewnią bezpieczną przyszłość bez konieczności podejmowania czasowych czy stałych migracji.

W toku realizowanych badań postanowiono poznać opinię samych młodych ludzi na temat ich sytuacji na lokalnych rynkach pracy, w tym celu zapytano ich jak oceniają swoje szanse na znalezienie pracy w miejscu dotychczasowego zamiesz-

kania lub na tyle blisko, by móc codziennie dojeżdżać do pracy (rys. 3). Respondenci mogli wskazać jedną z następujących odpowiedzi: „Znalezienie pracy jest pewne lub prawie pewne”, „Szanse na znalezienie pracy są duże”, „Szanse na znalezienie pracy są niewielkie”, „Szanse na znalezienie pracy są znikome lub żadne”.

Rysunek 3. Rozkład odpowiedzi respondentów na pytanie dotyczące szans na znalezienie pracy w dotychczasowym miejscu zamieszkania po zakończeniu edukacji

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań

Jak można było się spodziewać w odpowiedziach respondentów z obu grup powiatów zaobserwowano istotne zróżnicowanie. Ponad połowa (52,9%) młodzieży pochodzącej z powiatów o wysokiej stopie bezrobocia oceniała swoje szanse na znalezienie pracy w miejscu obecnego zamieszkania jako niewielkie, zatem jest ona świadoma obecnej sytuacji na lokalnym rynku pracy i nie ma względem niego wysokich oczekiwań. Potwierdzeniem tego wniosku jest kolejny często wybierany wariant odpowiedzi, gdzie 24,3% respondentów sądzi, że po ukończeniu edukacji ich szanse na znalezienie pracy w miejscu zamieszkania lub na tyle blisko, by móc codziennie do niej dojeżdżać są znikome lub nawet żadne. 19,1% badanych pochodzących z omawianej grupy powiatów stwierdziło jednak, że ich szanse na to, że po ukończeniu edukacji znajdą pracę w miejscu zamieszkania są duże a 3,7% traktuje to jako pewne lub prawie pewne. Bardziej optymistyczne były oceny młodzieży zamieszkującej powiaty o stosunkowo niskiej stopie bezrobocia, choć i tam największy odsetek maturzystów oceniał swoje szanse na znalezienie zatrudnienia bez potrzeby migracji jako niewielkie (39,1%) ale prawie tyle samo z nich (38,4%) sądziło, że szanse te są duże, a 11,8% uważa, że znalezienie pracy w miejscu dotychczasowego zamieszkania jest pewne lub prawie pewne. Pozostałe 10,8% badanych oceniało je jako znikome lub żadne. Tak kształtujący się procentowy rozkład odpowiedzi nie jest zaskoczeniem, zrozumiałe jest bowiem, że młodzież zamieszkująca obszary cechujące się względnie dobrą sytuacją ekonomiczną lepiej ocenia swoje możliwości znalezienia zatrudnienia bez potrzeby podejmowania migracji niż młodzi z terenów o wysokiej stopie bezrobocia. Tym samym potwierdziło się założenie, że czynniki ekonomiczne w istotny sposób wpływają na decyzje migracyjne młodzieży. Także miejsce zamieszkania respondentów w układzie miasto - wieś oddziałuje na ocenę szans na znalezienie zatrudnienia po ukończeniu edukacji, a tym samym na konieczność podejmowania migracji zarobkowych (tab. 2).

Tabela 2. Ocena szans na znalezienie pracy w miejscu obecnego zamieszkania z uwzględnieniem miejsca zamieszkania respondentów

Szanse na znalezienie pracy w dotychczasowym miejscu zamieszkania	Młodzież z powiatów o niskiej stopie bezrobocia i wysokim poziomie jakości życia		Młodzież z powiatów o wysokiej stopie bezrobocia i niskim poziomie jakości życia	
	wieś	miasto	wieś	miasto
<i>Znalezienie pracy jest pewne lub prawie pewne</i>	12,0%	11,7%	1,9%	5,0%
<i>Szanse na znalezienie pracy są duże</i>	32,5%	40,3%	21,9%	17,1%
<i>Szanse na znalezienie pracy są niewielkie</i>	41,9%	38,3%	55,6%	50,9%
<i>Szanse na znalezienie pracy są znikome lub żadne</i>	13,7%	9,7%	20,6%	27,0%
<i>Razem</i>	100%	100%	100%	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań

Wśród respondentów z powiatów o niskiej stopie bezrobocia największy odsetek młodzieży pochodzącej z obszarów wiejskich swoje szanse na znalezienie pracy w miejscu obecnego zamieszkania ocenia jako niewielkie (41,9%), podczas gdy młodzież mieszkająca w miastach ocenia je jako duże (40,3%). Można zatem sądzić, że w przypadku respondentów z powiatów o niskiej stopie bezrobocia miejsce zamieszkania w układzie miasto – wieś ma istotne znaczenie w zakresie możliwości pozyskania zatrudnienia na obszarze zamieszkania. Wynika to zapewne z faktu, że to głównie na obszarach miejskich, a w szczególności w dużych aglomeracjach, ulokowanych jest najwięcej firm oferujących zatrudnienie. To natomiast przekłada się na większe możliwości podjęcia pracy bez potrzeby migracji przez młodzież zamieszkujejącą miasta. Natomiast wśród osób pochodzących z powiatów o wysokiej stopie bezrobocia największy odsetek młodzieży ocenia swoje szanse na znalezienie zatrudnienia po ukończeniu edukacji w miejscu dotychczasowego zamieszkania jako niewielkie (55,6% respondentów zamieszkujących wsie i 50,9% ankietowanych z miast). Jednak, co wydaje się być ciekawym, wariant odpowiedzi mówiący o tym, że szanse znalezienia zatrudnienia w miejscu zamieszkania są duże, częściej wybierali ankietowani pochodzący ze wsi (21,9%) niż ci zamieszkujejący miasta (17,15). Natomiast opcję, że szanse na znalezienie pracy w miejscu zamieszkania są znikome lub żadne częściej deklarowali ankietowani pochodzący z miast (27,0%) aniżeli ze wsi (20,6%). Pozwala to wnioskować, że w powiatach, w których na rynku pracy panuje trudna sytuacja, łatwiej znaleźć zatrudnienie na wsi aniżeli w miastach. Nie zmienia to jednak faktu, że na tych obszarach szanse znalezienia zatrudnienia w opinii większości respondentów są niewielkie.

Podsumowanie

Na podstawie wyników zrealizowanego badania ustalono, że głównymi czynnikami determinującymi opuszczanie przez młodzież obszarów pochodzenia są czynniki ekonomiczne. W tym miejscu podkreślić należy, iż w odniesieniu do młodzieży zamieszkujejącej obszary cechujące się trudną sytuacją na lokal-

nych rynkach pracy w większym stopniu działają czynniki wypychające z miejsc obecnego zamieszkania, zwłaszcza brak możliwości zatrudnienia. Z kolei na młodzież z powiatów o stosunkowo niskim stopniu bezrobocia silniej oddziałują czynniki przyciągające do nowych miejsc zamieszkania, przejawiające się chociażby w możliwości rozwoju osobistego czy zawodowego. Nie zmienia to jednak faktu, że wśród podawanych powodów migracji, w obu badanych grupach, dominują te stricte względy ekonomiczne – przejawiające się w chęci zdobycia dobrego zatrudnienia, a przez to poprawy sytuacji materialnej.

Także w odpowiedzi na pytanie o warunki, których spełnienie mogłoby zatrzymać dużą skalę migracji młodzieży, respondenci w pierwszej kolejności wskazali kwestie mające związek z ekonomiczną sytuacją obszarów zamieszkania, a szczególnie te odnoszące się do sytuacji na lokalnych rynkach pracy. Respondenci z powiatów cechujących się trudną sytuacją na lokalnych rynkach pracy częściej zwracali uwagę na potrzebę większej ilości miejsc/ofert pracy, z kolei ankietowani z powiatów o stosunkowo niskiej stopie bezrobocia częściej podkreślali konieczność stworzenia dobrych warunków pracy i poczucia gwarancji jej stałości.

Wyniki badań wykazały, że ponad połowa młodzieży zamieszkującej powiaty cechujące się stosunkowo niską stopą bezrobocia swoje szanse na znalezienie zatrudnienia w miejscu dotychczasowego zamieszkania ocenia pozytywnie. Z kolei ponad $\frac{3}{4}$ ankietowanych z powiatów o wysokiej stopie bezrobocia stwierdziła, że ich szanse na znalezienie pracy w miejscu zamieszkania lub w jego pobliżu są niewielkie, znikome lub żadne.

Poddane analizie wyniki badań dowodzą, że czynniki ekonomiczne skutecznie determinują proces migracji młodzieży z obszarów mało rozwiniętych, a w szczególności z obszarów wiejskich do dużych ośrodków regionalnych i za granicę. Natomiast efektem zwrotnym tak dużej skali przemieszczeń młodych ludzi jest wyludnianie dolnośląskich obszarów peryferyjnych, co z pewnością przyczynia się do zwolnienia rozwoju i ciągłego obniżania poziomu jakości życia w badanych powiatach. Chcąc powstrzymać tak dużą skalę migracji młodzieży konieczne wydaje się być zapewnienie odpowiednich warunków ekonomicznych, pozwalających na rozwój osobisty i zawodowy, poprzez m.in. wsparcie przedsiębiorczości na terenach peryferyjnych. Kluczowe znaczenie w tym zakresie ma również sam moment oddziaływania na młodzież. Podejmowanie działań kierowanych do absolwentów szkół wyższych, polegające na zachęcaniu ich do powrotu w rodzinne strony wydaje się być mało skuteczne. Znacznie bardziej efektywne w kwestii powstrzymania drenażu młodzieży będzie ukazywanie jej szans i możliwości na obszarach pochodzenia już na poziomie szkoły ponadgimnazjalnej, gdy myśli o migracji zaczynają dojrzewać.

Piśmiennictwo

1. Główny Urząd Statystyczny. Bezrobotni oraz stopa bezrobocia wg województw, podregionów i powiatów – grudzień 2011. www.stat.gov.pl, dn. 20.01.2012r. : 3.